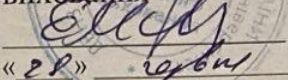

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра наук про здоров'я

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету здоров'я та фізичного
виховання

« 28 » жовтня 2024 року

Едуард СИВОХОП
2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА СУДОВОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ»

Рівень вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітня програма
Статус дисципліни
Мова навчання

перший (бакалаврський) рівень
05 Соціальні та поведінкові науки
053 Психологія
Клінічна психологія
обов'язкова
українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «**Методика проведення соціально-психологічної та судової експертизи**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія** освітньої програми «**Клінічна психологія**».

Розробник: Олена ЯЦИНА, професор, доктор психол. наук, професор кафедри наук про здоров'я

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри наук про здоров'я
Протокол №16 від « 27 » сервня 2024 року
В/о завідувача кафедри Мар'яна ДУБ

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

Протокол №12 від « 27 » сервня 2024 року
Голова науково-методичної комісії Фелікс ФІЛАК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	4	
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4,3 самостійної роботи студента – 4,3	8	
	Лекції:	
	10 год.	
	Практичні (семінарські):	
	50 год.	
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усно	Самостійна робота:	
	60 год.	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Методика проведення соціально-психологічної та судової експертизи**» є підготовка фахівців спеціальності 053 Психологія за освітнім ступенем бакалавра відповідно до державних стандартів та освітньо-професійної програми «Клінічна психологія»: полягає у ознайомленні з основними теоретичними підходами до організації психологічної експертизи, оволодінні методиками проведення соціально-психологічної та судової експертизи, формуванні компетентностей з організації та проведення експертного дослідження в різних галузях психології.

Основні завдання курсу «Методика проведення соціально-психологічної та судової експертизи»: ознайомити з основними етапами експертних дій та методикою проведення психологічної експертизи в різних галузях психології; розвивати уміння інформаційно-аналітичної діяльності психолога, формувати уміння психологічного обґрунтування необхідності проведення експертизи; використовувати психологічні знання при розробці програм експертного психологічного дослідження.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій і методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК5 Здатність бути критичним і самокритичним

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1 Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК2 Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ

СК3 Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків

СК4 Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

СК9 Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту

СК10 Здатність дотримуватися норм професійної етики

СК11 Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

СК12 Розуміння сфер компетентності та специфіки професійної діяльності клінічного психолога

СК13. Розуміння психологічної сутності станів здоров'я та хвороби, знання критеріїв та методів дифдіагностики для визначення психічної норми та патології

СК14 Розуміння принципів та вміння комплексно застосовувати методи психодіагностики, психокорекції, психореабілітації та психопрофілактики

СК15 Розуміння закономірностей функціонування основних фізіологічних систем і психічних функцій людини у нормі та патології, чинників, що впливають на зміну психічних якостей людини під впливом хвороби

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Методика проведення соціально-психологічної та судової експертизи**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): ОК9 Практикум із загальної психології, ОК10 Загальна психологія,

ОК12 Логіка, ОК15 Психодіагностика, ОК16 Психологія розвитку та вікова психологія, ОК18 Психологія особистості (теорія особистості в клінічній практиці), ОК19 Психологія неврозів та неврозоподібних станів, ОК24 Патопсихологія.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Клінічна психологія», вивчення навчальної дисципліни «**Методика проведення соціально-психологічної та судової експертизи**» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання	ПРН1
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПРН2
Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження	ПРН6
Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки	ПРН7
Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців	ПРН8
Приймати та аргументувати власні рішення щодо розв'язання психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності	ПРН9
Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій	ПРН11
Ефективно виконувати різні ролі в команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості	ПРН14
Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	ПРН15
Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	ПРН16
Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	ПРН18
Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів	ПРН19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Методика проведення соціально-психологічної та судової експертизи**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання, виявляючи розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті специфіки проведення соціально-психологічної та судової експертизи.	ПРН1, ПРН2
Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури проведення психологічної експертизи. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані	ПРН6, ПРН7, ПРН8

висновки, що відповідають структурі експертного висновку. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців, які виступають замовниками експертизи.	
Приймати та аргументувати власні рішення щодо розв'язання психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності – проведенні психологічної експертизи	ПРН9
Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій при проведенні експертизи	ПРН11
Ефективно виконувати різні ролі в команді у процесі вирішення фахових завдань соціально-психологічної та судової експертизи, у тому числі демонструвати лідерські якості	ПРН14,
Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога, виконуючи соціально-психологічну та судову експертизу.	ПРН15, ПРН16
Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	ПРН18
Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів дослідження пізнавальних і емоційних процесів, психічних станів індивідуально-психологічних особливостей і спілкування, адекватних завданням конкретного виду соціально-психологічної та судової експертизи.	ПРН19

4.ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- **екзамен**
- тести, термінологічні диктанти
- розв'язування ситуаційних задач, кейсів
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень
- самостійна робота студентів (індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ))
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: проводиться шляхом усного/письмового опитування студентів під час занять, тестового контролю знань на заняттях, перевірки домашніх завдань, СРС, розв'язування типових практичних завдань, роботи в групі: дискусії, рольові ситуації, колективне обговорення; аналіз кінофільмів, відео, стенограм для унаочнення специфіки психологічної роботи з клієнтами/пацієнтами. В ході поточного контролю за усну відповідь студент отримує оцінку за національною чотирибальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), яка потім переводиться у рейтингові бали. При оцінюванні засвоєння матеріалу кожного заняття модуля виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою з використанням прийнятих у ВНЗ та затверджених методичною комісією критеріїв оцінювання.

Форма модульного контролю: Навчальний матеріал дисципліни згрупований у 2 модулі. Індивідуальне письмове опитування змісту модулів за рівнями (тестовий контроль, теоретичні питання, професійно-орієнтовані завдання).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний (стаціонарно чи онлайн) іспит

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	СР	50	100
30 балів*					20		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	СР	50	100
30 балів*					20		

T1, T2 ... – теми

* - відповідно до таблиці «Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни»

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
1. Письмове чи усне опитування	11	30*	12	30*
1.1 *Проблемні запитання	4	16	4	16
1.2 Глосарій: термінологічний диктант чи тестування при тематичному оцінюванні	4	6	4	6
1.3 **Розв'язування ПОЗ: ситуативних задач/ аналіз відео сюжетів, ін.	2	8	2	8
2.***Самостійна робота:		20***		20***
2.1 Презентація результатів виконаних завдань; укладання схем/ порівняльних таблиць/ бібліографії/ картотеки методик/ добірки статей з проблеми вивчення тощо	1	20		
2.2 Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)****			1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

* розраховується як середній бал за теоретичні відповіді

** професійно-орієнтована задача

*** розраховується як середній бал за всі самостійні

****Примітка: Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) як вид позааудиторної індивідуальної роботи студента використовується в процесі вивчення програмового матеріалу дисципліни і завершується контролем. Відноситься до активних методів навчання і використовується

для активізації пізнавальної діяльності студентів, формує у студентів відповідні ПРН 1-8, 9, 15, 16, 19 та СК 1, 3, 4, 10.

Орієнтовна тематика ІНДЗ

1. Психологічна експертиза осіб з вираженими відхиленнями в стані здоров'я (неврастенія, наслідки закритої черепно-мозкової травми, ін.) з метою встановлення функціонально-психологічних можливостей працівника і визначення його професійної придатності до конкретного виду діяльності.
2. Психологічна експертиза осіб з вираженими відхиленнями емоційної сфери з метою встановлення здатності передбачати негативні наслідки своїх дій.
3. Психологічна експертиза осіб з психосоматичними розладами з метою встановлення функціонально-психологічних можливостей працівника і визначення його професійної придатності до конкретного виду діяльності.
4. Психологічна експертиза осіб з вираженими проявами агресивності і жорстокості з метою встановлення загрози для членів сім'ї.
5. Психологічна експертиза осіб з вираженими проявами тривожності з метою встановлення впливу стану на швидкість і точність його реакції при виконанні професійних обов'язків.
6. Психологічна експертиза осіб з вираженими відхиленнями когнітивної сфери з метою встановлення здатності розуміти значення своїх конкретних дій та їх наслідків.
7. Психологічна експертиза реклами.
8. Психологічна експертиза сімейних відносин відносин у справі щодо визначення місця проживання дитини.
9. Психологічна експертиза булінгу в учнівській групі.
10. Психологічна експертиза мультфільмів агресивного змісту як чинника змін емоційної сфери та поведінки молодшого школяра.
11. Психологічна експертиза аб'юзивних стосунків як факту домашнього насилля.
12. Психологічна експертиза ставлення батьків до дитини.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Упродовж семестру з дисципліни проводиться 2 модульні контрольні роботи (МКР). Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів у межах окремого змістового модулю здійснюються за 100-бальною шкалою. МКР складається з тестових завдань, теоретичних питань та ситуаційних задач. Розподіл балів та результат виконання МКР визначається таким чином: максимально 50 балів – МКР (таблиця 2). До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти. На виконання письмового компоненту МКР відводиться до двох академічних годин. В МКР є 15 тестових завдань, глосарій (5 термінів), 2 теоретичні питання, 1 проблемне питання практичного змісту. Правильна відповідь за кожний окремий тест оцінюється в 1 бал, за терміни – по 1 балу, 2 теоретичні питання – у 10 балів, за проблемне питання практичного змісту – 10 балів.

Студент, який не з'явився на МКР з поважної причини, може пройти модульний контроль знань у визначеній кафедрою термін.

Шкала контролю модульної контрольної роботи

Показники	Бали
Письмова модульна контрольна робота:	0 – 50:
Письмова модульна контрольна робота: - тестові завдання (за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 – 15
- термінологічний диктант (5 термінів за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 - 5
- 2 теоретичні питання (за кожну правильну відповідь нараховується 10 балів)	0 - 20

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у вигляді *іспиту* в кінці семестру і дає можливість визначити прикінцевий рівень і якість засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Переведення даних 100-бальної шкали у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному в таблиці 4.

Студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить 35-59 балів, зобов'язані пройти підсумковий (семестровий) контроль у формі екзамену, що передбачено робочим навчальним планом. Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у вигляді екзамену в кінці семестру і дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали умови договору про навчання та усі види обов'язкових робіт (самостійних завдань, рефератів тощо), передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Відповідальний працівник деканату у відомості проти прізвища такого студента робить позначку «недопущений». Якщо підсумкова модульна оцінка становить не менше 60 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова (семестрова) оцінка з навчальної дисципліни. Вона може бути виставлена у відомість обліку успішності та залікову книжку (індивідуальний навчальний план) до початку екзаменаційної сесії, відразу після оголошення результатів останнього модульного контролю. При цьому присутність студента є обов'язковою. За наявності бажання підвищити рейтинг студент складає іспит. Для підвищення позитивної оцінки надається одна спроба. Незалежно від того, чи студент складає іспит у зв'язку з тим, що в нього підсумкова модульна оцінка незадовільна (35-59 балів), чи з метою підвищення позитивної оцінки, викладач виставляє студенту оцінку, керуючись виключно рівнем його знань, виявлених на залікові, тобто, виходячи із 100 балів, але при цьому виставлена підсумкова (семестрова) оцінка не може бути нижчою за підсумкову модульну оцінку.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Методологічні основи психологічної експертизи як актуальної форми соціальної практики

- Тема 1. Методологічні аспекти соціально-психологічної та судової експертизи.
- Тема 2. Загальна характеристика психологічної експертизи та її види.
- Тема 3. Методологічні принципи побудови експертного дослідження.
- Тема 4. Особистісна та професійна готовність психолога до експертної діяльності.
- Тема 5. Методичний інструментарій психологічної експертизи.

Модуль 2. Сфери застосування психологічної експертизи

- Тема 6. Психологічна експертиза у сфері судочинства.
- Тема 7. Психологічна експертиза у сфері освіти.
- Тема 8. Психологічна експертиза сімейних стосунків.
- Тема 9. Психологічна експертиза у сфері праці.
- Тема 10. Психологічна експертиза у соціальній сфері.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин: 120					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
7 семестр						
Модуль 1. Методологічні основи психологічної експертизи як актуальної форми соціальної практики						
Тема 1. Методологічні аспекти соціально-психологічної та судової експертизи.	9	2	2			5
Тема 2. Загальна характеристика психологічної експертизи та її види.	11	2	4			5
Тема 3. Методологічні принципи побудови експертного дослідження.	11	2	4			5
Тема 4. Особистісна та професійна готовність психолога до експертної діяльності.	11	2	4			5

Тема 5. Методичний інструментарій психологічної експертизи.	9	2	2		5
Модульна контрольна робота	2		2		
Разом за модуль	53	10	18		25
Модуль 2. Сфери застосування психологічної експертизи					
Тема 6. Психологічна експертиза у сфері судочинства.	11		6		5
Тема 7. Психологічна експертиза у сфері освіти.	12		6		6
Тема 8. Психологічна експертиза сімейних стосунків.	16		6		10
Тема 9. Психологічна експертиза у сфері праці.	13		6		7
Тема 10. Психологічна експертиза у соціальній сфері.	13		6		7
Модульна контрольна робота	2		2		
Разом за модуль	67		32		35
Разом за семестр	120	20	50		60

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Методологічні аспекти соціально-психологічної та судової експертизи.	2
2	Тема 2. Загальна характеристика психологічної експертизи та її види.	4
3	Тема 3. Методологічні принципи побудови експертного дослідження.	4
4	Тема 4. Особистісна та професійна готовність психолога до експертної діяльності.	4
5	Тема 5. Методичний інструментарій психологічної експертизи.	2
	Модульна контрольна робота	2
6	Тема 6. Психологічна експертиза у сфері судочинства.	6
7	Тема 7. Психологічна експертиза у сфері освіти.	6
8	Тема 8. Психологічна експертиза сімейних стосунків.	6
9	Тема 9. Психологічна експертиза у сфері праці.	6
10	Тема 10. Психологічна експертиза у соціальній сфері.	6
	Модульна контрольна робота	2
	Разом	50

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Історія виникнення та розвитку судової експертизи і судово-експертних установ в Україні та світі - Підготувати презентацію з теми. - Розробити схему до теми: «Вступ до психологічної експертизи» або представити тему «Міждисциплінарні зв'язки психологічної експертизи» за допомогою інфографіки.	5
2	Тема 2. Професійно-етичні принципи діяльності експерта-психолога - Написати есе на тему: «Фахова компетентність психолога/клінічного психолога» - Права та обов'язки психолога-експерта	5

3	Тема 3. Етапи проведення психологічної експертизи - Підготувати питання до дискусії: «Експертиза обвинувачених осіб з психопатичними аномаліями особистості та психічним Інфантилізмом». - Підібрати літературу до теми: «Психопатичні аномалії особистості»	5
4	Тема 4. Експертний висновок як результат проведення психологічної експертизи - Проаналізувати джерела та підготувати тези до теми «Експертні помилки»	5
5	Тема 5. Специфічні методи психологічної експертизи - Підготувати питання до дискусії на тему: «Застосування комп'ютерного поліграфа при проведенні психологічної експертизи: плюси і мінуси»	5
6	Тема 6. Підготовка судово-психологічної експертизи - Написати тези та укласти бібліографію до теми: «Судова експертиза емоційних станів та індивідуально-психологічних особливостей особистості».	5
7	Тема 7. Предмет психологічної експертизи в освіті та її основні напрямки - Підготувати презентацію з теми	6
8	Тема 8. Сімейні відносини як об'єкт психологічної експертизи Проаналізувати джерела з теми: - «Посмертна експертиза психічного стану осіб при самогубстві» - Визначення безпорадного стану неповнолітніх з відставанням у психічному розвитку	10
9	Тема 9. Психологічні особливості трудової експертизи - Підготувати презентацію з теми	7
10	Тема 10. Форми участі експерта у проведенні соціальної експертизи - Підготувати виступи до обговорення проблеми щодо форм участі експерта-психолога у проведенні соціальної експертизи	7
	Разом	60

*Примітка. Самостійна робота виконується студентом у навчальному (електронному) зошиті з дисципліни.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання: фліп-чарт, мультимедійний проектор (монітор), комп'ютер (стаціонарний чи ноутбук), сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ».

Методи навчання

Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни «Клінічна психологія»

- практичні заняття
- самостійна робота студентів
- робота в наукових бібліотеках та мережі Інтернет.

Види навчальної роботи студентів:

- лекція
- практичне заняття
- екзамен.

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни «**Методика проведення соціально-психологічної та судової експертизи**» використовуються різноманітні методи навчання, а саме: вербальні (словесні), наочні та практичні методи, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція,

розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу студентів з книжкою (підручником, довідковою, науково-популярною і навчальною літературою) та глобальною мережею Інтернет, ін. Метод викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від цілей і завдань, виду занять, змісту теми, можливостям (інтелектуальним, психологічним, морально-етичним тощо) студентів, наявним умовам і часу, відведеному для вивчення теми.

В ході лекцій використовуються наступні методи: пояснювально-ілюстративний, або інформаційно-рецептивний метод (розповідь, лекція, пояснення, робота з роздатковим матеріалом, підручником, демонстрація та ін.), проблемний метод подачі навчального матеріалу, частково-пошуковий або евристичний методи (викладач розділяє проблему на частини, студенти здійснюють окремі кроки щодо розв'язування під проблем).

Під час викладання навчального матеріалу лекції використовується мультимедійна презентація. Перелік методів навчання, що використовуються у процесі вивчення дисципліни:

- 1) за типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; дослідницький; аналітичний; індуктивний; дедуктивний
- 2) за основними етапами процесу: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка
- 3) за системним підходом: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль
- 4) за джерелами знань: словесні – розповідь, пояснення, лекція; наочні – демонстрація, ілюстрація
- 5) за рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький; метод проблемного викладання.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Актуальні питання судової експертизи (у питаннях та відповідях) : навчальний посібник / Цимбал П. В., Сіренко О. В., Линник О. В., Антонюк А. Б. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 186 с. (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т. 41).
2. Крюкова М.А., Єлховський І.В. Судово-психологічна експертиза (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра факультету психології, політології та соціології) / М.А. Крюкова. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с. doi 10.32837 / 11300.14379. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/444cd170-686d-4782-862b-4e62cb5358cd>

Допоміжна література:

1. Гончаренко В.Г. Судово-психологічна експертиза у кримінальному провадженні : наук.-практ. посіб. Акад. адвокатури України. Київ : Прецедент, 2013. 43 с.
2. Землянская О.В. Особистість та методи її дослідження при проведенні судово-психологічної експертизи: монографія / О.В. Землянская. Харків: Титул, 2007. 224 с.
3. Землянська О.В. Судово-психологічна експертиза: навчальний посібник / О.В. Землянська. Харків : ХНУВС, 2012. 300 с. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/nav4_lit/spe.pdf
4. Ребуха Л.З. Психологічна експертиза: технологія та процедура проведення / Л.З. Ребуха. Тернопіль: ТНЕУ, 2009. 234 с.
5. Черезова І. Психологічна експертиза: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / І.О. Черезова. Бердянськ: БДПУ, 2018. 262 с.
6. Швалб Ю.М. Методология и теория экспертной деятельности: психологические аспекты / Ю.М. Швалб. Київ : «Основа», 2013. 240 с.
7. Яблонський А. І. Психологічна експертиза середньої освіти : монографія. Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Умань : Сочінський М. М. [вид.], 2018.

345 с.

8. Яцина О.Ф. Про мобінг у практиці психологічної експертизи: ризики психічного здоров'я – моральна шкода. Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань в юридичній практиці: Електронний журнал / [редкол.: Назаров О. А. (голов. ред.) та ін.]. Київ, 2022. № 1 (22). Дата публікації: 03.05.2022. URL: <http://surl.li/cbtxf>
9. Яцина О.Ф. Синдром мобінгу як розлад особистості: наслідки ускладненої соціалізації в симптоматиці професійних деструкцій. /Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія» : зб. наук. пр. /Ред. кол.: Пазюра Н.В. Мукачєво : Вид-во МДУ, 2020. Том 7. №3. С. 110-117.
10. Яцина О.Ф. Завдання моральних страждань під час війни: проблема методології психологічної експертизи. Актуальні питання судової психологічної експертизи у справах за позовами про відшкодування моральної шкоди : зб. мат-лів Всеукр. наук.-практ. конф. (за міжнар. участю) (Харків, 03.06.2022). Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2022. 191с.

Інформаційні ресурси:

1. Про затвердження Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України // Наказ МОН України № 330 від 20.04.2001р. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0330290-01#Text>
2. Орієнтовний перелік питань для психологічної експертизи <https://yureks.com.ua/ekspertyzy/psykholohichna-ekspertyza/8-ekspertyzy/60-orientovnij-perelik-pitan-psykholohichnoji-ekspertizi.html>
3. наукова бібліотека (<http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>)
4. е-репозитарій (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-it/dspace>)
5. сайт е-навчання (<https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>)